

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. III. An Circumstantiæ notabiliter aggravantes sint confitendæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

causa inter se numero distinguantur, petendum est ex *Tract. de Act. hum. & pecc. disp. 5. quest. 7.*

26.
An in confessionem generalem debeat confiteri integre, etiam aliis bene confessis.

Petes, an qui confitetur generaliter, debeat integre confiteri peccata praterita, aliquando legitime absoluta? Resp. negative cum communi sententia contra *V. Eloria & Ledesma*, qui oppositum affirmarunt, absque ullo apparenti fundamento. Neque enim per hoc decipitur Confessarius in materia huius iudicii: cum pro illa poenitens solum det peccata quae exprimit, non teneatur autem omnia exprimere, cum semel ea fuerit legitime confessus. Agnoscit tamen *Lugo* mendacium veniale (et si non circa materiam Sacramenti) in eo, qui diceret se velle instituire confessionem generalem totius vitae. Verum nec hoc agnoscit *Dicasillo disp. 9. dub. 2. § 7. n. 163.* eo quod illa verba non sint intelligenda in tam exacta verificatione, sed (nisi plus addatur) intelligi tantum debeant, quod velit instituire confessionem de prateritis, quantum placuerit; aut si non sit tutus in conscientia, quantum se debere putaverit.

27.
Peccata vetera cum novis tunc involvis possunt, sed non expedit.

Dum autem fit confessio generalis, non est consultum peccata antiqua cum novis necdum confessis involvere: quamvis si fiat, confessio adhuc valeat, juxta Doctores communiter: cum peccatum, sive confessum, sive non confessum, sit in se idem & invariabile. Hoc tamen non caret difficultate. Ob quam nihilominus *Turrianus* immerito sententiam communem taxavit ut improbabilem. Quod vero objicit, peccatum semel confessum & punitum aliud iudicium & poenae taxationem exigere, quam non confessum: sicut hoc non urget poenitentem, quin extra casum confessionis generalis possit simpliciter confiteri peccatum aliquod, tacendo quod aliis sit idem confessus; dum tamen ob mutatum interea statum non accesserit circumstantia, quae mutaret speciem, v.g. pollutionem ante votum commissam faceret, si denuo committeretur, sacrilegam (tunc enim cavenda esset deceptio Confessarii, etiam in praesenti cavenda, ne scilicet peccata nova ratione mutati status specialem malitiam habentia involvantur antiquis ista malitia destitutis) sic neque urget poenitentem, ut peccatis novis pleraque aliis confessis jungens, haec ab illis discernat. Non omnia porro, quae prudenter movere possent Confessarium ad augendam vel minuendam poenitentiam, debent exprimi, v.g. doloris qualitas, peccati intentio, indulgentiarum occasio, praevia satisfactiones &c. quando nihilominus citra falsitatis admixtionem explicatur species & numerus peccatorum.

28.
An venialia v.g. mendacia cum do-

Pro fine observa, quod uti venialia non sunt necessario confitenda quoad substantiam, ita nec quoad numerum. Putat tamen *Lugo d. 9. num. 56. & d. 14. num. 142.* in tan-

tum virtute confessionis venialia remittuntur v.g. mendacia, in quantum Confessarius confuso modo percipit eorum numerum, & aliter non omnia, sed v.g. duo vel tria, aut graviora intra eandem speciem remittit. Sed haec doctrina caret fundamento, nec consonat communi praxi & existimationi, quae potius suadet sufficere, quod venialia exprimantur indefinite, ut omnia remittantur. Et ratio est: quia Sacramentum non postulat comparatione venialium distinctam notitiam multitudinis, sicut comparatione mortalium; adeoque potest vis Sacramenti se extendere ad totam, et si tantum confusam & indefinitely propositam. Sicut vis consecrationis extendit se ad totum hostiarum cumulum, et si ignoratur, quot sint. Et si Christus tantum ordinasset confessionem, generalem & indefinitam mortalium, omnia sic expressa absolventur, non cognito specialiter numero. Quare fideles & Confessarii non sunt de numero exprimendo quoad venialia solliciti. Quod autem *Lugo* dicit, dum ita exprimuntur, solum tantum tenentur Confessarius confuso modo percipit numerum; v.g. duo vel tria, aut graviora intra eandem speciem, aliunde quaeque non subsistit: nam non est major ratio, cur unum, quam aliud absolveretur, quando nullum determinatur; sicut iudicio vi indeterminate intentionis consecrandi nil consecratur.

QUESTIO II.

An Circumstantiae notabiliter aggravantes sint confitenda?

PRATER circumstantias, quae speciem peccati mutant, sive operi peccaminoso superaddunt malitiam specie morali distinctam, sunt aliae aggravantes intra eandem speciem. Et quidem aliqua ita aggravant, ut de veniali faciant mortale, v.g. parva quantitas accedens alteri parva quantitati prius ablata, facit furtum esse mortale. Has autem circumstantias exprimendas tam certum est, quam quod exprimenda sunt omnia mortalia. Et haec Nonnulli vocant aggravantes in infinitum. Quaedam est contra ita alleviant sive diminuant intra eandem speciem, ut ex mortali faciant veniale aut nullum peccatum; quas vocant diminuentes in infinitum. Et tunc tale opus non debet exprimi in confessione; aut si exprimatur (ut frequenter faciunt rudes, aut securitatis gratia etiam docti) debet quoque explicari illa circumstantia, ne Confessarius decipiatur in gravi, iudicans esse mortale quod non est: v.g. si opus aliquo mortaliter peccaminosum sit factum sine sufficiente libertate vel advertentia, aut ex justa causa excu-

sante ab obligatione legis &c. Quod etiam est observandum, quando opus alioquin habens diversas specie malitias ex circumstantiis, hęc & nunc aliquā illarum caret.

Præterea aliæ circumstantiæ augent vel minuunt malitiam intra eandem speciem, manendo tamen semper intra gradum peccati mortalis. Et quidem si augmentum non sit notabile, certum est non debere explicari in confessione; tum ex omnium praxi; tum quia id parum facit ad iudicium. Idemque est, si diminutio non sit notabilis: immo juxta Doctores communiter contra Scotum & Fabrum id generaliter verum est de quibuscumque minuendis intra gradum peccati mortalis: tum quia ex nulla auctoritate constat id esse præceptum: tum quia sic habet praxis communis: tum quia illarum explicatio potius videtur tendere ad sui excusationem, cum tamen confessio sit sui accusatio. Non est tamen saltem reprehendendum, quod hujusmodi circumstantiæ exprimantur pro meliori noticia status peccantis generanda in Confessario: dummodò id fiat salva veritate, neque mentiat iniquitas sibi.

Itaque de circumstantiis notabiliter aggravantibus peccatum mortale intra eandem speciem manet potissima controversia. In qua Aletis, Major, Soto, Suarez, & plurimi alii, tam antiqui, quam recentiores, censent, eas esse necessarias explicandas: eò quod peccata sic sint exprimenda, ut sacerdos eorum gravitate rectè valeat judicare. Quod patet, tum ex natura iudicii, tum ex Tridentino sess. 14. c. 5. docente peccata sic esse explicanda, ut sacerdotes de eorum gravitate rectè censere possint, & poenam proportionatam pro illis imponere. Ad hoc autem requiritur, ut exprimantur circumstantiæ notabiliter aggravantes: nam furtum v. g. mille aureorum est sine comparatione majus, mereturque majorem poenam, tum apud Deum, tum apud homines, quam furtum unius aurei. Secundò incestus cum matre incomparabiliter excedit incestum cum consanguinea remotiori. Tertio abscissio brachiorum, tibiarum &c. pari modo excedit simplicem vulnerationem præcisè pertingentem ad peccatum mortale. Quarto intensissimum odium continuatum sipe interruptione per integram septimanam, supra modum excedit odium remissum durans brevi tempore. Igitur nisi hic excessus, qui tamen solum aggravat intra eandem speciem, explicetur, Confessarius non rectè judicabit, aut proportionatam poenam imponet.

Juxta hanc sententiam in confessione est explicanda quantitas furti & damni illati in honore, famâ &c. Secundò, in incestu, gradus consanguinitatis & affinitatis. Tertio numerus personarum, quas quis uno actu occidit, percussit, infamavit, aut in-

juriam affecit, vel afficere desideravit. Quarto, intensio vel duratio, quæ ordinatum peccandi modum non parum excedit. Ut si ultra ordinatum modum notabiliter diu cogitationi malæ quis inhæserit, vel affectus peccati fuerit extraordinarie magnus, idque prodatur per signa externa, v. g. si quis inimicum occisum adhuc multoties confoderet. De intensione tamen, quæ interioris omnino manet in corde, non debet poenitens esse sollicitus: cum tunc nequeat humano modo discerni, & moraliter vix accedat, quod sit extraordinaria, quin hoc ex aliquibus effectibus cognoscatur.

Nihilominus secunda opinio negans has circumstantias esse exprimendas est etiam probabilissima, & in praxi satis recepta, quam tenet D. Thomas, D. Bonaventura, Vasquez, Bonacina & plurimi alii, tum antiqui, tum recentiores. Scotus autem dist. 17. q. un. n. 20. nihil definit, solum asserens, & rectè, non esse ita certum, quod oporteat illas confiteri, tamen tutum & utile esse, hoc fieri. Probatur posterior opinio: nam obligatio adeo onerosa non est Fidelibus imponenda, nisi de ea satis clarè constet ex aliqua auctoritate: prout non constat. Tridentinum enim obligationem Fidelium perfectissime declarans, constanter solum expressit, debere in confessione aperiri speciem, numerum, & circumstantias mutantes speciem. Et certè si Tridentinum censuisset ex institutione huius Sacramenti æqualiter posse colligi circumstantias aggravantes esse exprimendas, sicut id collegit de mutantibus speciem, mirum est, quod istam collectionem non fecisset: contra eum autem, qui jus clarè dicere potuit, & non dixit, interpretatio est facienda. Et quamvis ad imponendam proportionatam poenitentiam possit deservire explicatio circumstantiarum aggravantium, non ideo sequitur esse explicandas: cum non requiratur omnimoda & exacta proportio in hoc iudicio, sed solum, talis, qualem Christus requisivit, quem non constat aliam exegisse, quam proportionem ad speciem & numerum. Et planè hoc modo obligationem seu legem indubie rationabiliter potuit Christus ordinasse seu temperasse, ne onus grave confessionis gravius redderet, aliisve de causis sibi notis. Aliunde quoque constat plura alia conducere posse ad exactam proportionem poenæ, quæ tamen non sunt explicanda; ut quod quis peccatum adhuc sit confessus, quod per vehementem contritionem sit antecedenter deletum quoad culpam & fortè quoad totam poenam &c.

Accedit quod Tridentinum supra, cum expressisset exprimendam esse speciem, numerum & circumstantias mutantes speciem, dein subjunxisset confessionem quæ hac ratione fieri præcipitur, impossibilem non esse, neque carnificinam conscientiarum,

33. Opinio negans esse exprimendas circumstantias, quæ sunt auctores, magis probabilis.

Probatur.

34. Quorumdam probatio ex verbis Tridentini desumpta.

rum, addat: *Constat enim nihil aliud in Ecclesia à penitentibus exigi, quam ut quisque ea peccata confiteatur* (scilicet modo & ratione priùs specificatà) *quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerit.* Quæ verba primâ fronte videntur apertissimè stabilire hanc doctrinam. Ipsa nihilominus satis commodè ab aliis explicari possunt, quòd cum *Tridentinum* ibi loquatur de re aliqua tamquam manifestâ in Ecclesia (in qua tamen non constat, neque tunc constabat circumstantias aggravantes exprimi non debent) solum velit per ly *nihil aliud* excludere necessitatem confitendi omnia reipsâ commissa, & significare, quòd sufficiat exprimi omnia quæ occurrunt memoriæ, reliqua autem censei inclusa in eadem confessione: adeoque (quòd *Tridentinum* probare intendebat) confessionem, quæ hâc ratione fieri præcipitur, non esse impossibilem aut carnificinam.

Confirmatur denique: quia circumstantiæ alleviantes non sunt exprimendæ, & tamen etiam possunt variare iudicium sicut aggravantes, v.g. si peccatum sit commissum ex gravissima tentatione vel metu, ignorantia &c. Quàmvis autem alii conentur disparitatem assignare, vix tamen assignant solidam.

35.
Corollaria
practica.

Juxta hanc opinionem non est explicanda duratio, aut intensio actûs: nisi quòd aliquando sit explicanda per accidens duratio, quando inde debet conjici numerus peccatorum. Deinde juxta plures Doctores non est explicanda quantitas furti aut nocumenti illati. Sed hoc negant alii, eò quòd furtum notabile sit saltem virtualiter seu æquivalenter peccatum multiplex. Est quæ conforme praxi, & *Catechismo Romano Tit. de Penit. Sacr. num. 41.* Mirum quoque videri posset, quòd fur centum millium aureorum satisfaciat confitendo se commisisse furtum mortale. In quo tamen Alii inhærentes generali & communiori doctrinæ de non necessariò confitendis merè aggravantibus, ne onus confessionis ultra necessitatem & tenorem præcepti amplius aggravetur, non reperiunt inconvenientiam, sicut nec in hoc, quòd habens odium intensum ad milenos gradus satisfaciat confitendo simpliciter se habuisse odium mortale.

Tertiò non est explicandus gradus consanguinitatis aut affinitatis, si tantum sit circumstantia aggravans, ut docet *Diana* & alii. Si autem sit circumstantia mutans speciem (ut de gradibus jure naturæ dirimentibus, aut inter ascendentes & descendentes plures Doctores docent) constat esse exprimendam. Prout etiam exprimens est numerus personarum, quando quis uno actu vult plures occidere vel damnificare; eò quòd tunc unicus ille actus contrahat plures numero malitias. Ita *Vasquez*

& alii. Supposito tamen quòd solum esset circumstantia aggravans (quòd docet *Suarez*, & probabile putat *Vasquez*) consequenter non esset numerus personarum juxta hanc opinionem exprimendus.

Notandum verò, etsi juxta posteriorem opinionem circumstantiæ merè aggravantes non debeant exprimi, tamen etiam non possint negari. Unde qui habuit odium proximi valdè intensum non posset in confessione dicere, Odi remissè proximum. Similiter posito quòd non esset exprimendus in furto quantitas notabiliter aggravans, furatus centum non posset solum dicere, Sum furatus decem. Neuter enim confitetur integrè peccatum seu substantiam individuam peccati, cum odium intensum & furtum centum ne confusè quidem significetur per odium remissum vel furtum decem. Qui autem simpliciter exprimit odium vel furtum grave, explicat individuum peccatum odii vel furti quòd commisit, saltem confusè, quatenus odium intensum, & furtum centum continetur sub latitudine odii & furti gravis.

Petes I. an penitens teneatur fateri circumstantias aggravantes, quando saltem de illis interrogatur à Confessario? Affirmat *Lugo. disp. 16. num. 123.* Sed quàmvis omnino id penitenti consulendum sit, tamen consequenter loquendo non apparet penitens ad hoc per se obligatus. Nullum enim apparet fundamentum hujus obligationis. Neque est dicendum quòd penitens obligetur ad plura dicenda rogatus, quàm sponte, quando alioquin satis scit, quæ & qualiter confiteri debeat. Nec ulla Auctoritas id docet. Sanè *Tridentinum* non aliam agnoscit obligationem, quàm deferendi, declarandi, recensendi peccata, etiam sponte. Unde si *Tridentinum* probet aliquid, probat etiam sponte esse deferendas circumstantias aggravantes, uti mutantes speciem. Quocirca penitens sufficenter instructus Confessario interroganti circumstantiam aggravantem respondere posset, explicui totum quòd debeo.

Nec refert, quòd penitens rogatus debeat fateri consuetudinem peccandi, etsi non debeat fateri sponte. Nam per se loquendo non debet illam fateri, nisi quando illam deberet sponte exprimere. Unde si penitens sciat se esse dispositum neque esse occasionem proximam, & alioquin sufficienter expresserit numerum, non debet fateri consuetudinem, etsi rogatus. Per accidens tamen & practice loquendo est saltem plerumque id necessarium, eò quòd inde debeat sacerdos dignoscere dispositionem penitentis, qualitatem occasionis peccandi, frequentiam seu numerum peccatorum commissorum &c.

Petes II. An Circumstantia aggravans tunc saltem sit confitenda, quando ratione

Illius est peccato an... reservatio aut cen-
sura? Aserit *Aversa* q. 10. *sect.* 8. & alii, exi-
stimantes de cetero circumstantias aggra-
vantes non esse per se materiam necessa-
riam confessionis. Quod planè ex hoc non
sequeretur: cum reservatio vel censura in-
terdum apponatur peccato etiam ratione
circumstantiæ non notabiliter aggravantis,
v.g. effectus reipsa subsecuti. Prout etiam
interdum referatur sortum vel damnum
illatum bonis certæ personæ, aut in certâ
regione: etsi aliquin ex hoc capite non ori-
atur notabilis aggravatio peccati.

Nihilominus consequenter loquendo
Resp. Neg. Nam si quantitas furtum aggra-
vans non sit exprimenda, etsi furtum cen-
tum aureorum esset reservatum, sufficeret
confiteri habenti potestatem in reservata,
Commisi furtum mortale. Similiter reus
incestus reservati sufficienter confiteretur
dicendo, Commisi incestum. Confiteretur
namque habenti potestatem, quidquid
iure divino debet: non enim debet dicere,
Peccatum est reservatum; cum tali non sit
reservatum. Nec aliquid confessioni dece-
deret, etsi habens potestatem ignoraret pec-
catum cum circumstantia reservata expres-
sum esse reservatum. Adde, etsi oporteret
dicere, Commisi furtum reservatum, ince-
stum reservatum &c. non tamen necesse foret
exprimere latitudinem totam reserva-
tionis, v.g. furatus 200. sed sufficienter di-
ceret, Commisi furtum reservatum. Simi-
liter in incestuosis, etsi commisit incestum
in secundo gradu, satisfaceret dicendo,
Commisi incestum reservatum. Idque e-
tiam, dum confitetur non habenti potesta-
tem, ei iungendo ut patet facultatem. Ali-
as huic non posset confiteri. Quod si facer-
dos non esset contentus, est, quia sequeretur
aliam sententiam. Equidem per se debet
potius sequi opinionem poenitentis.

Idem est, si sit reservatio cum censura. Si
enim fiat certò confessarium solere præ-
mittere absolutionem à censuris, satisfacere
confitendo, habenti potestatem, simpli-
citer peccatum tamquam grave, petendo
saltem absolutionem ab omni censura.
Quod si etiam necesse foret exprimere cen-
suram reservatam, necdum deberet expri-
mere totam latitudinem reservationis; ut
statim ostensum est.

QUÆSTIO IV.

An Peccata dubia sint confi-
tenda?

LOQUIMUR de dubio propriè dicto,
quando scilicet quis hæret suspensus,
non determinans assensum in alterutram
partem. Quando enim probabiliter saltem
uni parti adhæret, etsi cum formidine de

Horinæ Sum. Theol. Pars IV.

opposito, non dicitur propriè dubius. Quia
re, qui potest probabiliter seu prudenter
pro se resolvere, quòd non commiserit ac-
tum mortaliter peccaminosum, vel quàm-
vis sciat se actum commisisse, probabiliter
sive prudenter tamen iudicat, quòd ob de-
fectum deliberationis vel consensus &c.
non peccaverit in eo mortaliter, non tene-
tur confiteri, etsi consultum sit: cum possit
sequi iudicium prudens. Ita notant Docto-
res satis communiter.

Idem est, quando quis certus de mortali
commisso, prudenter resolvit, etsi cum for-
midine, quòd fuerit illud confessus; nam ut
censeatur aliquis legi satisfecisse, sufficit iu-
dicium probabile de ejus adimplerione; &
contrarium esset nimis grave. Ita notant
iidem Doctores.

Secus est juxta omnes, si sit propriè di-
ctum dubium, an peccatum mortale certò
commisum quis sit confessus: nam tunc
lex confitendi est in possessione. Deinde
quando constat de lege, requiritur saltem,
ut prudenter quis credat se satisfecisse.

Per accidens tamen potest quis ab hoc
excusari ratione scrupulorum, præsertim si
id faciat ex prudentis Confessarii iudicio, ut
notat *Præpositus* q. 5. *dub.* 3. Unde scrupulosis
circa præteritas confessiones suadendum
est, ut de præteritis nihil confiteantur, nisi
certi sint, quòd in illis graviter peccaverint,
& similiter quòd non sint confessi: quia
non tenentur cum tanto suo damno & peri-
culo inherendi perpetuò scrupulis procu-
rare omnimodam integritatem confessio-
nis; præsertim cum in illis raro sit pericu-
lum defectus. Immo præstat ob gravissimam
difficultatem ac periculum notabilis
damni proprii aliqua interdum omitti à ni-
miùm scrupuloso; quàm perfectà integri-
tate, quæ moraliter impossibilis est, ser-
vata, incommoda tam notabilia eorumve
periculum incurrere, non secus, ac si confes-
sio foret conscientie carnificina. Quod iudicio
prudentis Confessarii est committendum.

Addit *Præpositus* supra quòd quando quis
solet bonâ fide & præmissis examine in
confessionibus procedere, si post diutur-
num tempus de aliquo mortali solum du-
bitet, num illud fuerit confessus, possit præ-
sumere quòd sic, adeòque non teneatur il-
lud in confessione explicare: nam morali-
ter est impossibile post diuturnum tempus
positivè recordari omnium quas quis con-
fessus est; & proinde esset omnis intolerabile,
si in tali circumstantia teneretur ho-
mo confiteri, præsertim quando dubium est
negativum, in quo homo pro neutra parte
habet rationes. Ita *Præpositus*. Quando au-
tem poenitens confitetur peccatum de cu-
jus confessione dubitat, optimè quidem fa-
ciet, addendo, se de hoc ipso dubitare; non
est tamen necessarium, ut docet *Sanchez*,
Coninck & alii passim.

*Quam gravis
vel in eo
se non gravi-
ter peccasse
consilio, sed
non necessa-
rio confite-
tur.*

40.
*Idem est, si
certus de
facto mortali
probabiliter
satisfecisse
se confessum
esse.
Secus est, si
de hoc tantum
dubitet.*

41.
*Notabilis pro
scrupulosis.*

42.
*Alia regula
nilis pro
quietanda
conscientia
circa con-
fessionem
præterito-
rum.*